

กฎบัตรกรุงเทพเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในยุคโลกาภิวัตน์

The Bangkok for Health Promotion in Globalized World

บทนำ

1. **ขอบเขต** กฎบัตรกรุงเทพฯ ปกป้องการดำเนินการ ความมุ่งมั่น คำมั่นสัญญาที่จำเป็นในการระบุปัจจัยกำหนดสุขภาพในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ
2. **เป้าประสงค์** กฎบัตรกรุงเทพฯ ยืนยันว่า นโยบายและพันธมิตรในการเสริมพลังชุมชน การยกระดับสุขภาพและความเท่าเทียมควรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในระดับประเทศและระดับโลก กฎบัตรกรุงเทพฯ ต่อยอดกลยุทธ์/กลวิธี การส่งเสริมสุขภาพที่ได้จากกฎบัตรฮอตตาว่า (1986) และการประชุมส่งเสริมสุขภาพโลกครั้งที่ผ่านๆ มา ซึ่งได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิก ผ่านสมัชชาสุขภาพโลก (World Health Assembly)
3. **ผู้นำกฎบัตรไปใช้** กฎบัตรกรุงเทพฯ ได้เผยแพร่ให้กับ ประชาชนทั่วไป กลุ่มคนหรือองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการยกระดับสุขภาพ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศ และชุมชนของสาธารณสุข
4. **การส่งเสริมสุขภาพ**
 - 4.1. องค์กรสหประชาชาติยอมรับว่า การบรรลุมาตรฐานสูงสุดด้านสุขภาพอย่างมีความสุขเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยก
 - 4.2. การส่งเสริมสุขภาพอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน โดยใช้แนวคิดเชิงบวกและครอบคลุมทุกคนและทุกกลุ่มอายุ โดยสุขภาพเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตและสุขภาพหมายถึงความสมบูรณ์ของจิตใจและจิตวิญญาณ
 - 4.3. การส่งเสริมสุขภาพ เป็นกระบวนการในการเพิ่มความสามารถให้กับบุคคลในการควบคุมสุขภาพ และปัจจัยกำหนดสุขภาพ จนส่งผลให้สุขภาพดีขึ้น การส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นหน้าที่หลักของการสาธารณสุข และสามารถใช้ได้ทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ รวมถึงโรคอื่นๆ ที่คุกคามสุขภาพ

การระบุ ปัจจัยกำหนดสุขภาพ

1. **บริบทที่เปลี่ยนแปลง** บริบทของการส่งเสริมสุขภาพเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากนับจากการออกกฎบัตรฮอตตาว่า
2. **ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ** ได้แก่
 - 2.1. ความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มสูงขึ้นทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ
 - 2.2. การเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการบริโภคและการสื่อสาร
 - 2.3. การค้าโลก และผลประโยชน์ทางการค้าที่อยู่เหนือสุขภาพ
 - 2.4. การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมของโลก
 - 2.5. ความเป็นเมือง (Urbanization) ทั้งวิถีชีวิตเมืองที่เนืองแน่น และความแออัด และปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง
3. **ความท้าทายอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ** รวมถึง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและบ่อยครั้งทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากร ส่งผลต่อสภาพการทำงาน สภาพแวดล้อมของการเรียน แบบแผนของครอบครัว วัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคมของชุมชน โดย ชาย และหญิงได้รับผลที่ต่างกัน กลุ่มอ่อนไหวได้แก่ เด็ก กลุ่มชายขอบ กลุ่มพิการ และคนพื้นเมือง เพิ่มจำนวนมากขึ้น

4. **โอกาสใหม่ ๆ** โลกาวัดรทำให้เกิดโอกาสใหม่ในการประสานงานเพื่อยกระดับสุขภาพและลดความเสี่ยงทางสุขภาพข้ามประเทศ โดยโอกาสประกอบด้วย
 - 4.1. เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร
 - 4.2. การเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกการอภิบาลในระดับโลก การแบ่งปันความรู้กระทำได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว
5. **ความเชื่อมโยงทางนโยบาย (Policy Coherence)** ในการจัดการความท้าทายของโลกาวัดร การเชื่อมโยงทางนโยบายต้องสามารถที่จะข้ามทุกภาคส่วน ได้
 - 5.1. ทุกระดับของรัฐบาล สามารถข้ามกระทรวง ข้ามกรม ข้ามกอง ข้ามหน่วยงาน
 - 5.2. หน่วยงานต่างๆขององค์การสหประชาชาติ
 - 5.3. องค์การอื่นๆ รวมถึงภาคเอกชน

การเชื่อมโยงทางนโยบายจะเสริมเข้มแข็งของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ รวมถึงการเห็นด้วยและการยอมรับข้อตกลงระหว่างประเทศ

6. **การทำให้เกิดความก้าวหน้า** โดยการวางตำแหน่งของสุขภาพ เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ยกตัวอย่าง ในเป้าหมายการพัฒนาที่ห้าของสหประชาชาติ เป้าหมายส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการระดมการมีส่วนร่วมจากประชาสังคม

กลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพในยุคโลกาวัดร

1. **แนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ (Effective Intervention)** สุขภาพโดยรวมของประชากรโลกที่ดีขึ้น ต้องการ การดำเนินการทางการเมืองที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และการให้ข้อเสนอแนะที่มากเพียงพอ การส่งเสริมสุขภาพ ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพที่ควรนำมาใช้ให้ครอบคลุมทั่วโลก
2. **ปฏิบัติการที่จะนำมาใช้ (Required Actions)** เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ทุกภาคส่วน (sectors) และทุกระดับที่ตั้ง (Settings) ต้องดำเนินการดังนี้
 - 2.1. การสร้างภาคีเครือข่ายและพันธมิตร (Partnership) ทั้งกับภาคราชการ เอกชน NGO องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การระหว่างประเทศ ประชาสังคม เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่ยั่งยืน
 - 2.2. การลงทุน (Invest) โดยลงทุนในการพัฒนานโยบายเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานหรือการดำเนินการเพื่อยกระดับปัจจัยกำหนดสุขภาพ
 - 2.3. การกำกับติดตาม และการใช้มาตรการทางกฎหมาย (Regulation and Legislation) เพื่อให้เกิดความมั่นใจถึงการได้รับการปกป้องในระดับสูงจากภัยคุกคาม หรือการได้รับโอกาสที่เท่าเทียม
 - 2.4. การให้ข้อเสนอแนะสำหรับสุขภาพ (Advocate) บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
 - 2.5. พัฒนาศมรรถนะ (Building Capacity) ในด้านการพัฒนานโยบาย การพัฒนาผู้นำ พัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาการเผยแพร่ความรู้และงานวิจัย พัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ

หมายเหตุ ปฏิบัติการทั้ง 5 ใช้คำย่อว่า PIRAB โดยนำมาจากอักษรตัวแรกของทั้ง 5 ปฏิบัติการ

ความมุ่งมั่นเพื่อให้เกิดสุขภาพดีถ้วนหน้า

1. **หลักการและเหตุผล** ภาคส่วนสุขภาพต้องแสดงบทบาทนำในการสร้างนโยบายสาธารณะและสร้างภาคีเครือข่าย และพันธมิตรเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้แนวทางการบูรณาการนโยบายระหว่างส่วนราชการ องค์การระหว่างประเทศ ร่วมกับความมุ่งมั่นในการดำเนินการของภาคประชาสังคมและภาคเอกชน แบบข้ามภาคส่วน เพื่อยกระดับปัจจัยกำหนดสุขภาพ (ปัจจัยกำหนดสุขภาพ เป็นประเด็นสำคัญเนื่องจาก การยกระดับสุขภาพไม่สามารถทำได้โดยภาคส่วนสุขภาพโดยลำพัง แต่ตั้งบูรณาการทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคส่วนนอกสุขภาพ เพื่อยกระดับปัจจัยกำหนดสุขภาพ ที่อยู่ต้นน้ำและกลางน้ำ สุขภาพที่อยู่ปลายน้ำถึงจะดีขึ้นได้)
2. **ความมุ่งมั่นที่สำคัญ** ได้แก่
 - 2.1. **ทำให้การส่งเสริมสุขภาพ เป็นศูนย์กลางของวาระของการพัฒนาระดับโลก** ความตกลงร่วมกันอย่างแข็งขันระหว่างรัฐบาลของประเทศต่างๆ ที่จะยกระดับสุขภาพ และการประกันสุขภาพในภาพรวม เป็นเรื่องที่จำเป็น รัฐบาลและหน่วยงานระหว่างประเทศต้องดำเนินการเพื่อเปิดช่องว่างทางสุขภาพระหว่างคนรวยและคนจน ธรรมชาติของสุขภาพในระดับโลกจึงเป็นกลไกที่สำคัญ และจำเป็นต้องบ่งชี้ผลกระทบต่อสุขภาพของ การค้าสินค้าและบริการ และกลยุทธ์ทางการตลาดในยุคโลกาภิวัตน์ ที่นำสินค้าหรือบริการไปขายทั่วโลก การเจรจาต่อรองที่จะสร้างอำนาจต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ในระดับโลก จำเป็นต้องประสานการทำงานกับหน่วยงานประชาชนสังคม และภาคเอกชน ระหว่างประเทศ เช่นการควบคุมการสูบบุหรี่ อาจจะต้องอ้างข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีอยู่ เช่น แนวทางการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO Framework Convention for Tobacco Control) เป็นต้น
 - 2.2. **ทำให้การส่งเสริมสุขภาพเป็นความรับผิดชอบหลักของทุกรัฐบาล** ทุกรัฐบาลและหน่วยงานภายใต้รัฐบาลทุกระดับต้องต่อสู้กับเรื่องสุขภาพไม่ดีกับความไม่เท่าเทียม โดยถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเนื่องจากสุขภาพนั้นส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาทางการเมือง ฉะนั้น รัฐบาลทุกระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ต้อง
 - 2.2.1. ให้ความสำคัญในการลงทุนในสุขภาพ เพื่อยกระดับทั้งสุขภาพและปัจจัยกำหนดสุขภาพ
 - 2.2.2. จัดสรรงบประมาณอย่างยั่งยืนให้การส่งเสริมสุขภาพ

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพโดยเน้นในเรื่องความไม่เท่าเทียม เป็นตัวอย่างของเครื่องมือเพื่อให้มั่นใจว่าทุกระดับของรัฐบาล ได้ทำการประเมินนโยบายหรือกฎหมาย โดยประเมินผลกระทบในทุกมิติอย่างครอบคลุมรวมผลกระทบต่อสุขภาพด้วย
 - 2.3. **ทำให้การส่งเสริมสุขภาพ เน้นชุมชนและประชาสังคมเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก** ชุมชนและประชาสังคมมักเป็นผู้นำในการนำกลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพไปใช้ ชุมชนและประชาสังคม จึงควรที่จะได้ สิทธิ ทรัพยากร และโอกาส เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ ในชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็ง การพัฒนาให้ชุมชนเหล่านั้นให้เข้มแข็งเป็นสิ่งที่จำเป็น ชุมชนที่มีการจัดโครงสร้างและได้รับการเสริมพลังที่ดี มักจะมีประสิทธิภาพในการจัดการสุขภาพของชุมชนของตนเองได้ดีกว่า และมีความสามารถในการทำให้รัฐบาลและภาคเอกชนรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสุขภาพจากนโยบายและวิธีการปฏิบัติของตนได้มากกว่า

ประชาสังคมต้องแสดงพลังของตนเหนือตลาด โดยกดดันให้บริษัทต่างๆ ให้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผลิตสินค้าหรือบริการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน กลุ่มของประชาสังคม องค์กรของสตรี และสมาคมของวิชาชีพต่างๆ คือตัวอย่างของกลุ่มที่จะยืนหยัดต่อสู้เพื่อสุขภาพของประชาชน

- 2.4. **ทำให้การส่งเสริมสุขภาพถูกกำหนดไว้ในแนวปฏิบัติที่ดีขององค์กร** (ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ) การดำเนินงานขององค์กรจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ หรือปัจจัยกำหนดสุขภาพของประชาชน องค์กรเอกชนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อที่จะทำให้สถานที่ทำงานปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน ครอบครัวและชุมชน ด้วยเช่นกัน และองค์กรเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบในระดับโลกได้เช่นกัน เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริม หรือปกป้องสุขภาพของพนักงานและประชาชน จริยธรรมทางธุรกิจและความรับผิดชอบต่อสังคม การค้าที่เป็นธรรม เป็นตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่ดีขององค์กร เพื่อที่จะปกป้องทั้งผู้บริโภค และประชาสังคม

ทำคำมั่นสัญญาระดับโลกให้เกิดขึ้นจริง (A Global Pledge to make it happen)

1. **ทั้งหมดเพื่อสุขภาพ (All for Health)** สารที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ ต้องการโปรแกรมการใช้งานที่ได้รับการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิผล รวมถึงการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ภาคีเครือข่าย พันธมิตร และผู้ประสานงานต่างๆ ได้เตรียมวิธีการในการรวมพลังประชาชนและองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ให้มาทำงานร่วมกันเพื่อที่จะยกระดับสุขภาพของประชาชน ตามบทบาทหน้าที่เฉพาะของแต่ละภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม
2. **ปิดช่องว่างการดำเนินการ (Closing the implement gap)** ตั้งแต่การลงนามร่วมกันในการนำกฎบัตรข้อตกลงเพื่อการส่งเสริมสุขภาพมาสู่ปฏิบัติ เมื่อ 30 ปีที่แล้ว แต่ก็ยังพบว่าหลายๆ เรื่องยังไม่ได้มีการดำเนินการตามแนวทางที่ได้ตกลงร่วมกัน ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ร้องขอให้ประเทศสมาชิกขององค์การอนามัยโลก ทำการปิดช่องว่างที่ยังไม่ได้ดำเนินการ โดยผลักดันในระดับนโยบายและหาพันธมิตรที่จะมาร่วมดำเนินการ
3. **เรียกร้องการดำเนินการ (Call for Action)** ผู้เข้าร่วมประชุมร้องขอต่อองค์การอนามัยโลก และประเทศสมาชิก ทำการจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมให้เกิดแผนการดำเนินงาน ติดตามกำกับผลการปฏิบัติโดยกำหนดเครื่องชี้วัดและเป้าหมายที่เหมาะสม และรายงานความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอตามกรอบเวลาที่กำหนด
4. **สร้างพันธมิตรทั่วโลก (World wide Partnership)** กฎบัตรกรุงเทพฯ เรียกร้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนรวมตัวกันเป็นพันธมิตรเพื่อการส่งเสริมสุขภาพทั่วโลก โดยการมีส่วนร่วมทั้งในระดับพื้นที่และระดับโลก
5. **ความมุ่งมั่นในการยกระดับสุขภาพ (Comitment to improve health)** ผู้เข้าร่วมประชุมการส่งเสริมสุขภาพโลกครั้งที่ 6 ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย ให้คำมั่นสัญญาว่าจะทำให้เกิดความก้าวหน้าของการดำเนินงานเพื่อยกระดับสุขภาพของประชาชน

11 August 2005
